

УДК 631.173–048.78:330.131.5

НЕПОЧАТЕНКО А.В., здобувач

Білоцерківський національний аграрний університет

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МАШИННО-ТРАКТОРНИХ ПАРКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА НАПРЯМКИ ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ

У статті висвітлено сучасний стан машинно-тракторного парку та технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств, здійснено оцінку ефективності використання машинно-тракторного парку господарств Київської області, висвітлено основні фактори, які її визначають, окреслено напрями вдосконалення методики оцінки ефективності використання машинно-тракторного парку, виділено основні техніко-економічні показники, на які менеджмент сільськогосподарських підприємств повинен звертати свою увагу у разі придбання сучасної техніки. Запропоновано шляхи покращення ремонтно-технічного обслуговування МТП сільськогосподарських товаровиробників на основі організації ремонтно-технічного обслуговування техніки на базі районних сервісних підприємств.

Ключові слова: машинно-тракторний парк, сільськогосподарські машини, ефективність використання техніки, формування машинно-тракторного парку, оптимізація складу, машинно-технологічні операції, механізовані роботи.

Постановка проблеми. Однією з актуальних проблем вітчизняного аграрного сектору економіки є технічне забезпечення сільськогосподарських виробників. Сучасний стан машинно-тракторних парків сільськогосподарських підприємств не задовольняє їх технологічні потреби, що негативно позначається на розвитку аграрного сектору економіки нашої держави. Забезпечення сільськогосподарських підприємств технічними засобами далеко від рівня, який дав би їм змогу ефективно функціонувати в конкурентному середовищі. Отже, в умовах нестачі фінансових ресурсів, враховуючи високий рівень морального й фізичного зносу машинно-тракторних парків сільськогосподарських підприємств, гостро постає проблема найбільш раціонального та ефективного їх використання. Від вирішення цієї проблеми безпосередньо залежать фінансовий стан сільгоспвиробників, конкурентоспроможність їх продукції як на внутрішньому, так і на світовому ринках.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Процесам формування та ефективності використання машинно-тракторних парків сільськогосподарських підприємств присвячено багато праць таких відомих вчених: Я.К. Білоусько, В.Г. Більський, А.В. Блоха, О.Д. Витвицька, П.І. Гайдуцький, М.Г. Лобас, М.М. Могилова, Г.М. Підлісецький, П.П. Руснак, П.Т. Саблук, В.П. Ситник, Ю.В. Тивоненко, В.Л. Товстопят, В.С. Шебанін та інші.

Разом з тим, слід визнати, що деякі з питань залишаються не до кінця дослідженими та вивченими.

Мета дослідження – провести дослідження ефективності використання машинно-тракторних парків сільськогосподарських підприємств, визначити основні фактори та окреслити напрями вдосконалення методики оцінки ефективності використання МТП.

Матеріали і методика досліджень. Дослідження проведено на основі офіційних статистичних даних Головного управління статистики у Київській області, даних Управлінь агропромислового розвитку районних державних адміністрацій Київської області, матеріалах звітності й обліку сільськогосподарських підприємств області.

Для вирішення поставлених завдань були використані такі методи економічних досліджень: індукції та дедукції, абстрактно-логічний та економіко-статистичний.

Результати досліджень та їх обговорення. Необхідно відмітити, що середньогалузевий рівень фондооснащеності 1 га сільськогосподарських угідь в Україні останніми роками в 3-7 разів нижчий, ніж в розвинутих країнах світу [1].

Нині у середньому в сільськогосподарських підприємствах Київської області на 1 трактор припадає 100 га ріллі, тоді як у Канаді – 64 га, у США – менше 38, у Франції – менше 16, а у Німеччині та Великобританії – менше 12 га [2]. Для зменшення наслідків впливу цього негативного явища сільгоспвиробники надавали перевагу придбанню потужних тракторів, завдяки чому зросла середня потужність двигуна трактора до 86,4 кВт [3].

У 2012 р. навантаження на 1 комбайн у господарств досліджуваного регіону становить 330 га [3], тим часом в Росії – 157 га, США – 62,5, Німеччині – 31,3 га [4].

Сезонне навантаження 330 га на фізичний комбайн складно оцінити відокремлено від технічних характеристик, стартових і поточних показників технічного стану техніки. Сучасні зернові комбайни із п'ятиклавішним соломотрясом збирають за годину близько 2,5 га. Зміна технічного стану неминує знижує середнє значення продуктивності за годину жнив. На продуктивність комбайнів негативно впливає також строк їхньої експлуатації [5].

У провідних країнах світу зі старінням техніки сезонне навантаження знижується. Так, якщо зерновий комбайн використовувати протягом 5–9 років, його річне навантаження становить 547 акр. За використання комбайнів віком 15–19 років навантаження знижується до 213 акр., тобто в 2,5 рази [6].

Проте, як показують проведені дослідження, у суб'єктів господарювання агробізнесу досліджуваного регіону простежується діаметрально протилежна ситуація, що супроводжується зростанням навантаження на одиницю техніки за збільшення строку її експлуатації. Зростання завантаженості свідчить про структурні зміни в якісному складі сільськогосподарської техніки. Нині сучасний зернозбиральний комбайн здатний зібрати в оптимальні терміни від 500 до 1500 га зернових на рік, тому наявність 6 зернозбиральних комбайнів на 1000 га посівів свідчить більшою мірою не про нестачу комбайнів, а про збільшення частки сучасної зернозбиральної техніки в структурі парку.

Таким чином, серед основних чинників, що визначають створення систем машинно-технічного парку сільськогосподарських підприємств, ми виділяємо: технологію, організацію сільськогосподарського виробництва, досягнутий рівень механізації та автоматизації.

Аналізуючи використання МТП, в кожному окремому випадку можуть застосовуватися різні прийоми і показники залежно від таких факторів: характер аналізованих об'єктів, обсяг і склад механізованих робіт, тривалість аналізованого періоду і т. д. При цьому об'єктами аналізу можуть бути як машинно-тракторний парк групи підприємств, окремого підприємства, так і його складових – машини, комплекси машин, агрегати. Ці обставини визначають особливості проведеного аналізу й оцінки МТП. Система аналізу ефективності використання машинно-тракторного парку сільськогосподарських підприємств складається з:

- 1) аналізу і оцінки ефективності використання машинно-тракторного парку;
- 2) поточного аналізу і оцінки ефективності використання окремих тракторів, сільськогосподарських машин, їх комплексів під час виконання окремих механізованих робіт;
- 3) оперативний аналіз використання тракторів, комбайнів і окремих агрегатів за виконання машинно-технологічних операцій.

При цьому зазначені етапи аналізу нерозривно пов'язані між собою. Так, щоб отримати узагальнені дані про ефективність використання машинно-тракторного парку, необхідно мати дані про трактори, комбайни, самохідні машини, обслуговуючі підрозділи підприємства.

Всебічно оцінити ефективність використання машинно-тракторного парку можливо за наявності системи аналітичних (кількісних і якісних) показників. При цьому система показників може складатися з логічно взаємопов'язаних головного і додаткових показників, які в комплексі характеризують ефективність використання техніки.

За аналізу використання машинно-тракторних агрегатів доцільно застосовувати й метод фотохронометражного спостереження. Цей прийом застосовується у разі потреби детального вивчення окремих механізованих процесів, визначення витрат часу зміни на виконання операцій, виробітку і витрати палива, визначення правильності організації праці механізаторів.

Основними показниками, що характеризують ефективність використання машинно-тракторного парку, є: рівень виконання змінних, денних і річних норм виробітку; рівень технічної готовності, використання техніки, робочого часу і тягового зусилля тракторів; рівень механізації виробничих процесів; собівартість гектара механізованих робіт; розмір приведених витрат.

Із метою дослідження впливу енергонасиченості сільськогосподарського виробництва на показники економічної ефективності використання машинно-тракторного парку підприємств Київської області, нами проведено відповідні групування, на основі яких встановлено, що серед сільськогосподарських підприємств досліджуваної області у 2012 р. найкращі значення показників економічної ефективності використання машино-тракторного парку мали господарства I та II

груп, розрахункові значення енергетичних потужностей яких знаходились в межах до 150 та 150-250 кВт на 100 га ріллі відповідно (табл.1).

Таблиця 1 – Вплив енергонасиченості сільськогосподарського виробництва на показники економічної ефективності використання машинно-тракторного парку підприємств Київської області, 2012 р.

Показники	Групи господарств за наявністю енергетичних ресурсів у розрахунку на 100 га ріллі, кВт			
	до 150,00	150,01 – 250,00	250,01 – 350,00	більше 350,0
Кількість господарств у групі, шт.	3	6	5	3
Наявна потужність МТП в розрахунку на 100 га ріллі, кВт	92,55	119,68	143,93	191,78
Наявність енергетичних потужностей МТП у розрахунку на 1 середньорічного механізатора, кВт	176,81	182,72	238,35	320,87
Вартість МТП у розрахунку на 100 га ріллі, тис. грн	313,53	143,13	326,05	508,30
Вартість МТП у розрахунку на 1 середньорічного механізатора, тис. грн	598,94	218,56	539,95	850,43
Вироблено валової продукції всього у розрахунку на 1 кВт енергетичних потужностей підприємства, грн	5026,53	2364,99	1913,02	1742,49
Вироблено валової продукції рослинництва у розрахунку на 1 кВт потужностей МТП, грн	5278,71	3810,77	3161,36	2275,32
Вироблено валової продукції в розрахунку на 1 грн вартості техніки	1,88	2,77	1,11	1,10
Вироблено валової продукції рослинництва у розрахунку на 1 грн вартості МТП	1,56	3,19	1,40	0,86
Вироблено валової продукції рослинництва у розрахунку на 1 середньорічного механізатора, тис. грн	933,31	696,30	753,51	730,07
Витрати на утримання та експлуатацію МТП в розрахунку на 100 грн вартості валової продукції рослинництва, грн	45,64	43,82	50,12	54,76
Витрати на ремонтно-технічне обслуговування МТП у розрахунку на 100 грн вартості техніки, грн	13,59	17,80	15,84	14,20
Витрати на ремонтно-технічне обслуговування МТП у розрахунку на 1 кВт потужностей, грн	460,49	212,86	358,94	376,36

Джерело: розрахунки автора.

Ця обставина пояснюється тим, що більшість підприємств цих груп більш раціонально використовують наявну техніку протягом року, до того ж, значна частка підприємств II групи мають МТП, який сформовано з відносно недорогої техніки вітчизняного виробництва та країн СНД, що в підсумку й забезпечило кращі значення середньогрупових показників економічної ефективності використання їх машинно-тракторних парків.

Щодо сільськогосподарських підприємств III й IV груп, наявні енергетичні потужності яких у розрахунку на 100 га ріллі знаходяться в межах 250,01–350,00 кВт та більше 350,00 кВт відповідно, то з переважної більшості показників вони мають значно гірші значення ніж у попередніх двох групах. Однією з основних причин такого стану є відносно велика кількість і вартість наявних енергетичних ресурсів, що припадає на одиницю площі, неефективне їх використання, високий ступінь зносу, а отже й низькі коефіцієнти їх технічної готовності та економічності використання.

Як свідчать результати проведеного нами групування, розмір річного виробітку на еталонний трактор безпосередньо залежить від значень показників інтенсивності його використання (відпрацьовано на 1 ум. ет. трактор, машино-днів і машино-змін відповідно) та показників його продуктивності (середньоденний і середньозмінний виробіток), що в підсумку безпосередньо впливає на значення показника собівартості 1 ум. ет. га.

За рахунок більшого завантаження тракторного парку у структурі собівартості 1 ум. ет. га істотно знижується як розмір, так і ваги витрат, пов'язаних із ремонтно-технічним обслуговуванням техніки та її амортизацією. Так, ці витрати у IV групі сільськогосподарських підприємств із річним обсягом виробітку на еталонний трактор понад 1250 ум. ет. га менші у 2,22 та 1,95 рази відповідно від значень I групи підприємств з обсягом виробітку до 650 га на еталонний трактор. (табл. 2).

Таблиця 2 – Вплив рівня інтенсивності використання тракторного парку на показники його економічності в господарствах Київської області, 2012 р.

Показники	Групи господарств за річним обсягом виробітку на 1 еталонний трактор, ум. ет. га			
	до 650,0	650,1-900,0	900,1-1250,0	більше 1250,0
Кількість господарств у групі, шт.	6	5	3	3
Наявна кількість еталонних тракторів у розрахунку на 100 га ріллі, шт.	1,33	0,96	1,12	0,80
% використання МТП	1,11	0,87	1,04	0,65
Відпрацьовано на 1 ум. ет. трактор, машино-днів	86,76	116,88	135,59	195,15
Відпрацьовано на 1 ум. ет. трактор, машино-змін	81,73	123,25	145,53	215,26
Середньорічний виробіток на 1 ум. ет. трактор, ум. ет. га	477,20	765,79	958,26	1424,90
Середньоденний виробіток на 1 ум. ет. трактор, ум. ет. га	5,67	6,55	7,08	7,30
Середньозмінний виробіток на 1 ум. ет. трактор, ум. ет. га	5,91	6,20	6,60	6,62
Коефіцієнт змінності використання МТП	0,95	1,05	1,07	1,11
Коефіцієнт використання МТП	0,34	0,54	0,59	0,84
Витрати палива, кг/ет. га	11,01	10,31	9,46	10,25
Собівартість 1 ум. ет. га	171,35	147,74	143,53	136,93
у т.ч.: оплата праці	15,04	15,57	16,45	15,54
-відрахування на соціальні заходи	5,56	5,76	6,10	5,76
-паливно-мастильні матеріали	94,07	88,38	81,03	88,25
-ремонтно-технічне обслуговування	28,46	17,65	16,01	12,80
-амортизація	21,94	14,49	19,22	11,26
-інші	6,29	5,88	4,71	3,32

Джерело: розрахунки автора.

Під час проведення досліджень нами встановлено, що підприємства, у яких площа сільськогосподарських угідь перевищує 2000 га, в цілому мають кращі показники технічної готовності тракторного парку і значення коефіцієнта використання тракторного парку. І, навпаки, господарства, площа сільськогосподарських угідь яких знаходиться в межах до 500 га, мають набагато нижчі значення цих показників. Так, якщо значення показників технічної готовності тракторного парку та змінності його використання істотно не різняться від значень показників попередньо розглянутої групи господарств, то коефіцієнти використання річного фонду робочого часу тракторів є вкрай незадовільними – мають середньогрупове значення лише 0,35. Це свідчить про фактичну неможливість оптимального завантаження тракторного парку підприємств цієї групи протягом року, що розглядається як безумовно негативний фактор (табл. 3).

Важливим чинником підвищення ефективності використання машинно-тракторного парку сільськогосподарських підприємств є оптимізація його складу з метою мінімізації експлуатаційних витрат, і як наслідок, зниження собівартості виробництва продукції рослинництва.

Нами обґрунтовано основні показники, на які менеджмент підприємства повинен звертати свою увагу за придбання сучасної техніки. Так, у разі вибору посівного комплексу сільськогосподарському товаровиробникові доцільно врахувати наступні техніко-економічні характеристики: ширина захвату та продуктивність; можливість копіювання рельєфу місцевості; можливість внесення рідких і гранульованих добрив та коткування ґрунту одночасно із посівом, тип висіву насіння: стрічковий, смуговий, рядковий; можливість посіву по стерні та поживних залишків; посів усіх видів культур одним агрегатом; діапазон настроювання норми висіву культур; висока надійність у роботі і простота в обслуговуванні; можливість використання навігаційних систем GPS. За вибору тракторів в основному необхідно орієнтуватися на наступні показники: потужність двигуна; доступність сервісного обслуговування в регіоні; надійність у роботі, мінімальний тиск на ґрунт; використання навігаційних систем; рівень витрат палива; агрегованість із причіпним і навісним обладнанням.

Таблиця 3 – Ефективність використання тракторного парку залежно від розміру площі угідь сільськогосподарських підприємств Київської області, 2012 р.

Показник	Групи господарств за площею сільськогосподарських угідь, га			
	до 500,00	500,01-1000,00	1000,01-2000,00	Понад 2000,00
Кількість господарств у групі, шт.	4	5	4	4
Наявна кількість ум. ет. тракторів у розрахунку на 100 га ріллі, шт.	1,36	1,04	0,92	1,05
У т.ч. кількість працюючих ум. ет. тракторів у розрах. на 100 га ріллі, шт.	1,06	0,89	0,84	1,00
Частка працюючих ум. ет. тракторів	90,07	87,72	91,93	96,06
Відпрацьовано на 1 ум. ет. трактор, машино-днів	97,98	145,03	110,17	133,19
Відпрацьовано на 1 ум. ет. трактор, машино-змін	93,16	156,28	114,56	141,75
Коефіцієнт змінності використання тракторного парку	0,95	1,07	1,04	1,06
Коефіцієнт використання тракторного парку	0,23	0,35	0,30	0,36
Коефіцієнт використання річного фонду робочого часу тракторів	0,35	0,61	0,51	0,62
Середньорічний виробіток на 1 ум. ет. трактор, ум. ет. га	534,93	999,14	726,64	949,92
Середньоденний виробіток на 1 ум. ет. трактор, ум. ет. га	5,51	6,77	6,51	7,07
Середньозмінний виробіток на 1 ум. ет. трактор, ум. ет. га	5,75	6,34	6,28	6,68
Витрати палива, кг/ет. га	11,43	10,59	10,52	9,01
Собівартість 1 ум. ет. га, грн.	170,18	146,68	157,12	141,39
у т.ч.: оплата праці, грн.	14,49	15,46	16,03	16,17
-відрахування на соціальні заходи, грн.	5,35	5,73	5,93	5,99
-паливно-мастильні матеріали, грн.	97,10	90,75	90,24	77,78
-ремонтно-технічне обслуговування, грн.	29,28	16,47	20,86	15,64
-амортизація, грн.	18,52	13,66	17,32	20,97
-інші витрати, грн.	5,45	4,60	6,75	4,85

Джерело: розрахунки автора

За вибору техніки для захисту рослин доцільно оцінювати її за такими показниками: продуктивність та ширина захвату; у самохідних обприскувачів кліренс повинен складати не менше 1,5 метрів та наявна можливість зміни колії; можливість крупнокрапельного та дрібнодисперсного внесення засобів захисту рослин і рідких добрив; високий тиск у системі обприскування (3-4 атмосфери); ємкість баку більше 4000 літрів; контроль за витрачанням препаратів; надійність у роботі та можливість технічного обслуговування у полі.

Для обґрунтованого вибору збиральної техніки доцільно порівняти наступні характеристики: продуктивність; затрати на збирання 1 га; пропускна здатність; можливість подрібнення рослинних залишків; надійність; можливість сервісного обслуговування у полі; мінімальний рівень втрат; використання навігаційних систем; можливість установки на зернозбиральний комбайн жатки для збирання рапсу, кукурудзи. Варіанти забезпечення сільськогосподарською технікою є різними: техніка може бути іноземною та вітчизняною, може купуватися за власні кошти або за позичені, братися в оренду або лізинг і т.д. Сільськогосподарським підприємствам доцільно використовувати логістичний підхід у забезпеченні себе технічними ресурсами, оскільки логістичний підхід є актуальним, а транс-портування цього продукту вимагає високих затрат внаслідок великих габаритів та поганих самохідних якостей.

Практика показує, що ефективне використання техніки можливо тільки за наявності добре організованого технічного сервісу. Водночас рівень сервісного забезпечення машинно-тракторного парку знизився, про що свідчить той факт, що технічна готовність у досліджуваних господарствах Київської області по тракторах протягом 2008–2012 рр. становить 70–75%, зернозбиральних комбайнів до 50% за нормативу 85–92%. Цей факт також свідчить про високий ступінь зносу МТП більшості сільськогосподарських підприємств області.

На нашу думку, з метою забезпечення високих показників технічної готовності та експлуатаційної надійності сільськогосподарських машин необхідно організувати ремонтно-технічне обслуговування техніки на базі районних сервісних підприємств. За умови забезпеченості їх належною ремонтно-технічною базою та кваліфікованими кадрами, на них буде покладена реалізація наступних функцій: вивчення попиту та реклама нової техніки, навчання механізаторів

експлуатації нових машин, підвищення їх кваліфікації; забезпечення господарств всіма засобами механізації, запасними частинами та ремонтно-експлуатаційними матеріалами; організація діагностування, доскладання і доставка машин в господарство, налагодження та пуск в роботу складних машин та обладнання; виконання робіт, пов'язаних із застосуванням спеціальної техніки та обладнання; організація пунктів прокату спеціальної сільськогосподарської техніки (дорогої, короткочасного використання); купівля у господарств старої зношеної техніки, розбирання, дефектація, ремонт і подальший вільний продаж з гарантією за договірними цінами деталей, вузлів, агрегатів або повнокомплектних машин покупцям; виготовлення нестандартного обладнання, металоконструкцій та засобів малої механізації; виробництво товарів народного споживання і надання послуг населенню, включаючи ремонт легкових автомобілів, малогабаритної та іншої техніки, що знаходиться в селянських господарствах та особистому користуванні громадян; технічне обслуговування і поточний ремонт найбільш складної техніки, наприклад, ТО-3 тракторів К-701, МТЗ-1522, МТЗ-2522 та ін., обслуговування і ремонт електронного устаткування, гідравлічних пристроїв високого тиску, автомобілів, устаткування тваринницьких ферм за допомогою пересувних засобів; ремонт найбільш складної техніки, вузлів і агрегатів за замовленням господарств як власними силами, так і через доставку їх на спеціалізовані ремонтні підприємства третього рівня з видачею замовнику готових виробів з обмінного фонду.

Необхідно відмітити, що одним з основних показників економічної ефективності використання машинно-тракторного парку є собівартість 1 умовно-еталонного гектару. Це, в свою чергу, вимагає переведення всіх механізованих робіт в умовно-еталонне вираження, що є досить складною та трудомісткою операцією. В основу цієї методики, яка розроблена ще у 70-х роках минулого сторіччя, було покладено умовно-еталонний трактор, за який було прийнято широко поширену тоді модель гусеничного трактору ДТ-75. Натомість зараз цих тракторів в господарствах вже фактично не залишилось – їх замінили переважно високопродуктивні машини білоруського та іноземного виробництва, що свідчить про необхідність удосконалення зазначеної методики.

На нашу думку, удосконалення методики визначення коефіцієнтів перерахунку фізичних тракторів в умовні еталонні одиниці може бути здійснено різними способами. Так, перший із них базується на використанні розроблених за старою методикою коефіцієнтів, значення яких слід скоригувати з урахуванням характеристик сучасних машин. Це забезпечить високу об'єктивність результатів, однак вимагає значних матеріально-трудових і грошових витрат, багатократного проведення випробувальних робіт, підготовки інструментарію для реєстрації результатів випробувань, статистичної обробки отриманих даних та розрахунків шуканих коефіцієнтів.

Другий спосіб визначення коефіцієнтів перерахунку фізичних тракторів в умовні еталонні одиниці базується на використанні даних про номінальну потужність кожної моделі. При цьому за умовну еталонну одиницю слід взяти номінальну потужність двигуна найбільш перспективного трактора, який використовується в значній кількості господарств Київської області – «Беларусь-3522». Значення номінальної потужності в усіх інших машин необхідно співвіднести із прийнятою еталонною потужністю згаданої моделі і тим самим отримати нові коефіцієнти перерахунку.

Як відомо, економічна ефективність сільськогосподарського виробництва визначається різницею між отриманим чистим результатом і витратами на його виробництво. За загального поширення та простоти цей метод, на наш погляд, має істотний недолік. Справа в тому, що результати виробництва враховуються у вартісних одиницях, що породжує певний суб'єктивізм. Нівелювати цей недолік може застосування енергетичної оцінки технологічних процесів сільськогосподарського виробництва. Натомість основним її недоліком є те, що на сьогодні не існує єдиної, нормативно встановленої методики енергетичної оцінки виробництва сільськогосподарських культур, яка б дала можливість здійснити розрахунок енергетичної ефективності виробництва по технологічних операціях з урахуванням прямих та непрямих витрат та інших технологічних чинників [7], що потребує проведення відповідних робіт та досліджень в цьому напрямку.

Висновки.

1. Машинно-тракторний парк більшості сільськогосподарських підприємств фізично зношений та морально застарілий, що відображається у зниженні показників його надійності, технічної та функціональної готовності.

2. Відзначається зростання показника середньої потужності двигуна трактора, що свідчить про збільшення частини енергонасичених машин в структурі МТП сільськогосподарських підприємств та орієнтації їх на інтенсивний шлях ведення виробництва.

3. Встановлено, що підприємства, чия площа сільськогосподарських угідь становить понад 2000 га – в цілому мають кращі значення показників технічної готовності тракторного парку, інтенсивності, продуктивності та коефіцієнтів його використання, які мають тенденцію до покращення зі збільшенням площі сільськогосподарських угідь господарств.

4. Найкращі значення показників економічної ефективності використання машинно-тракторного парку мають господарства – розрахункові значення енергетичних потужностей яких знаходились в межах до 250 кВт на 100 га ріллі, а зі зростанням цього показника відбувається зниження показників економічної ефективності використання МТП.

5. Розмір річного виробітку на еталонний трактор безпосередньо залежить від значень показників інтенсивності його використання та показників його продуктивності, що в підсумку безпосередньо впливає на значення показника собівартості 1 ум. ет. га. За рахунок більшого завантаження тракторного парку у структурі собівартості 1 ум. ет. га істотно знижуються як розмір, так і ваги витрат, пов'язаних із ремонтно-технічним обслуговуванням техніки та її амортизацією.

6. Існуюча методика аналізу ефективності використання машинно-тракторного парку потребує вдосконалення на основі широкого застосування енергетичної оцінки технологічних процесів сільськогосподарського виробництва та оновленої системи перерахунку фізичних машин в умовні – у ролі оновленої еталонної одиниці повинна бути прийнята одна із найбільш перспективних високопродуктивних моделей вітчизняного або іноземного виробництва (наприклад, «Беларусь-3522»), яка має перспективу масового поширення у сільськогосподарському виробництві.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Могилова М.М. Матеріально-технічне забезпечення аграрної галузі / М.М. Могилова, Я.К. Білоусько, Г.М. Підлісецький // Економіка АПК. – 2013. – №2. – С. 61-67.
2. Антощенко В.М. Огляд ринка сільськогосподарської техніки для підприємств АПК України / В.М. Антощенко, Р.В. Антощенко // Вісник ХНТУСГ. – 2012. – Вип. 124. – Т. 2. (технічні науки). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_124-2/03.pdf.
3. Сільське господарство Київської області у 2012 році: Статистичний збірник. / За редакцією П.Т. Сметани – К.: Державна служба статистики України. Головне управління статистики у Київській області, 2013. – 400 с.
4. Блоха А.В. Поліпшення забезпечення матеріально-технічними ресурсами аграрного виробництва / А.В. Блоха // Економіка АПК. – 2009. – № 2. – С.56–61.
5. Афанасьев С. Якісна елементна база – основа надійності вітчизняної техніки/ С. Афанасьев, В.Горбатов, В. Погорілий // Техніка АПК. – 2006. – №5-6. – С.40-43.
6. Войтюк В. Зернозбиральні комбайни – новий чи вживаний / В. Войтюк, А. Демко, О. Демко // Пропозиція – 2006. – №4. – С. 114–117.
7. Калініченко О. В. Енергетична оцінка виробництва сільськогосподарських культур / О. В. Калініченко // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Вип. 2 (5). – Т. 3. Економічні науки. – Полтава: ПДАА, 2012. – С. 134–139. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/5.../134.pdf.

REFERENSIS

1. Mogilova M.M. Materialno-tehnichne zabezpechennja agrarnoi galuzi / M.M. Mogilova, Ja.K. Bilous'ko, G.M. Pidliseckij // Ekonomika APK, 2013, №2, pp. 61-67.
2. Antoshhenkov V.M. Ogljad rinka sil'skogospodars'koj tehniki dlja pidpriemstv APK Ukraïni / V.M. Antoshhenkov, R.V. Antoshhenkov // Visnik HNTUSG, 2012, Vip. 124, T. 2. (tehnichni nauki). [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: http://khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_124-2/03.pdf.
3. Statistichnij zbirnik. Sil'ske gospodarstvo Kiïvs'koï oblasti u 2012 roci / Za redakciju P.T. Smetani, K: Derzhavna sluzhba statistiki Ukraïni. Golovne upravlinnja statistiki u Kiïvs'kij oblasti, 2013, 400 pp.
4. Bloha A.V. Polipshennja zabezpechennja material'no-tehnichnimi resursami agrarnogo virobnictva / A.V. Bloha // Ekonomika APK, 2009, № 2, pp. 56-61.
5. Afanas'ev S. Jakisna elementna baza – osnova nadijnosti vitchiznjanoi tehniki/ S. Afanas'ev, V.Gorbatov, V. Pogorilij // Tehnika APK, 2006, №5-6, pp. 40-43.
6. Vojtjuk V. Zernozbiral'ni kombajni – novij chi vzhivaniy / V. Vojtjuk, A. Demko, O. Demko // Propozicija – 2006, №4, pp. 114-117.
7. Kalinichenko O. V. Energetichna ocinka virobnictva sil's'kogospodars'kih kul'tur / O. V. Kalinichenko // Naukovi praci Poltav's'koï derzhavnoï agrarnoi akademii. Vip. 2 (5), T. 3. Ekonomichni nauki. – Poltava : PDAA, 2012. – pp. 134-139. [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/5.../134.pdf.

Оценка эффективности использования машинно-тракторного парка сельскохозяйственных предприятий и пути ее совершенствования

А.В. Непочатенко

В статье освещены современное состояние машинно-тракторного парка и техническое обеспечение сельскохозяйственных предприятий, осуществлена оценка эффективности использования машинно-тракторного парка хозяйств Киевской области, выделены основные факторы, которые ее определяют. Обозначены направления совершенствования методики оценки эффективности использования машинно-тракторного парка, обоснованы основные показатели, на которые менеджмент сельскохозяйственных предприятий должен обращать свое внимание при приобретении современной техники. Предложены пути улучшения ремонтно-технического обслуживания МТП сельскохозяйственных товаропроизводителей на основе организации ремонтно-технического обслуживания техники на базе районных сервисных предприятий.

Ключевые слова: машинно-тракторный парк, сельскохозяйственные машины, эффективность использования техники, формирования машинно-тракторного парка, оптимизация состава, машинно-технологические операции, механизированные работы.

Надійшла 27.10.2014 р.